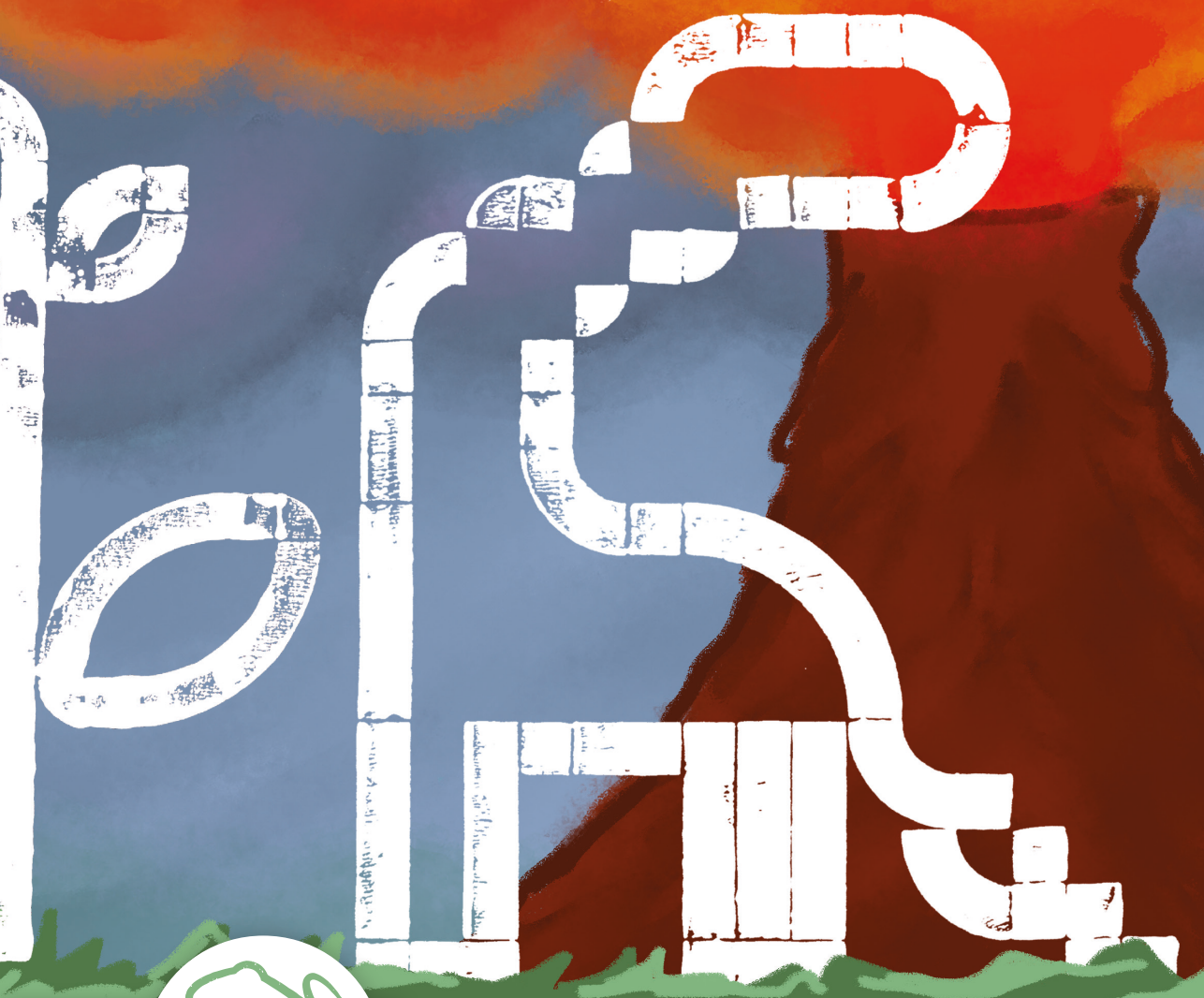

HET KIKKERTJE

JE BEESTIGSTE JEUGDBEWEGING

ZOMER 2025

Jaargang 46 - nummer4 - juni, juli, augustus 2024-2025

Driemaandelijks nationaal tijdschrift van JNM vzw. Afgiftekantoor Gent x - P 308588

ISSN 0772-7895 - V.U. Marie Decret, Kortrijksepoortstraat 192, 9000 Gent

Het Kikkertje in een driemaandelijks tijdschrift van de Jeugdbond voor Natuur en Milieu. Het Kikkertje is gericht aan kinderen van 7 tot 12 jaar. Oudere leden ontvangen de leeftijdsspecifieke tijdschriften MagazINI en Euglena.

LID WORDEN EN BLIJVEN

We vinden het belangrijk dat alle jongeren met interesse voor natuur en milieu bij JNM terecht kunnen. Daarom kan je kiezen uit drie verschillende lidgeldtarieven. Het standaardtarief is 26 euro. Als je JNM wat meer wil steunen, kan je kiezen voor een verhoogd tarief van 32,5 euro. Je kan ook kiezen voor een verlaagd tarief van 5 euro.

Voor steunleden is het standaardtarief 30 euro. Er is ook een verlaagd tarief van 24 euro. Steunleden krijgen een abonnement op Euglena en MagazINI.

CONTACTEER ONS

Op lokaal niveau zetten honderden vrijwilligers zich in om JNM'ers van 35 afdelingen uren plezier te bezorgen. Zoek een afdeling in jouw buurt via jnm.be/afdelingen.

Op nationaal niveau draagt het hoofdbestuur de werking. Dat zijn ongeveer 150 vrijwilligers verspreid over 10 werkgroepen en ploegen. Je vindt de contactgegevens van het hoofdbestuur via jnm.be/contact.

Heb je een administratieve vraag, mail dan naar info@jnm.be of bel naar 09 223 47 81

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER:

Inhoud: Elewout Acke, Zana Van Dijck, Felix Van Den Broucke, Mira De Wever, Marit Liekens, Simon Bil

Lay-out: Marie Decreton

Illustraties: Oona Mohammad, Anna Cluckers, Communicatie ploeg

Cover Illustratie: Arune Moeskops Plichart

Eindredactie: Anna Cluckers

JNM VZW

Kortrijksepoortstraat 192, 9000 Gent

ON: 0413892466

RPR, gerechtelijk arrondissement Gent

JE BEESTIGSTE JEUGDBEWEGING

**Vlaamse
overheid**

Liefste piepers en pini's,

Het is alweer eventjes geleden dat jullie een Kikkertje kregen! Ik keek wel uit naar deze 😊

Eindelijk is het zomer. Een periode waarin je je schooljaar afrondt en de dagen aftelt tot de zomervakantie. Nog 20, 19, 18 ... En, start! 🚀

Hebben jullie al reisplannen? Ver weg, of gewoon in ons Belgenland? Gaan jullie mee op kamp deze zomer, of wachten jullie het nog een jaartje af? Zo veel zomerse mogelijkheden. Dat doet me denken aan die ene tongbreker: zeven Zaventemse zotten zullen zes zomerse zondagen zwemmen zonder zwembroek. Kan jij het snel na elkaar zonder fouten opzeggen?

Dit Kikkertje zit boordevol spelletjes, coole weetjes en zelfs een receptje om thuis uit te proberen. Ook zitten er 12 diertjes verstopt in dit tijdschrift 🔍👀

Ik hoop dat jullie er evenveel van zullen genieten als ik!

Groetjes,
Anna
Redacteur

INHOUDSTAFEL

**DE VOGEL VAN HET JAAR 2025:
DE EKSTER!**

6

**LEKKER PLANTAARDIG
STRIKJESPASTA**

9

Horizontaal

1. deze plant is mooi groen en zacht
5. dit gebruik je om vliegende insecten te vangen

steek je een insect in om te vangen

SPELLETJE

10

**SNEAK PEEK
ALS INI MEEGAAN
OP BEHEERKAMP**

11

**WILLEKEURIGE
WEETJES**

14

MAAK EEN COLLAGE!

16

**LEMIGE ZANDKLEI:
GOED VOOR EEN DAM?**

21

**ON-KRUID, OF TOCH
IETS ANDERS?**

24

DROEDEL

28

PIEPERPOST

30

KLEURPLAAT

32

JNM WINKEL

34

DE VOGEL VAN HET JAAR 2025: DE EKSTER!

Ja, het is met wat vertraging, want de vogel van het jaar 2025 is al bekend sinds januari. Maar beter laat dan nooit! Kom hieronder te weten wat de ekster zo bijzonder maakt!

De wedstrijd van Vogelbescherming Vlaanderen – Vogel van het Jaar – dient om bepaalde vogels een jaar lang in de kijker te zetten. Twee jaar geleden was dat de putter, vorig jaar de huismus en dit jaar de ekster! We leven in een wereld waarin stemrecht belangrijk is (iedere burger heeft een stem

in onze democratie), dus worden er verkiezingen gehouden. Naast de ekster stonden ook de zwarte kraai, de kauw en de roek op de lijst als kandidaten voor “Vogel van het Jaar 2025”. Deze zwarte vogels, oftewel

Geschreven door
Elewout Acke

kraaiachtigen, krijgen weinig aandacht. En als ze dan eens in het nieuws komen, is dat meestal negatief: “de zwarte vogels verpesten de landbouw!”

Vogelbescherming Vlaanderen wou daar verandering in brengen, dus werden deze vier ‘vliegende gevaren’ in de kijker gezet.

Een menselijke zebra

Eksters lijken in bepaalde opzichten op mensen: een verliefd paar blijft meestal levenslang samen en de kinderen vormen jeugdbendes waarin ze leren hoe ze zich moeten gedragen. Ze houden van nieuwe dingen (jij toch ook?): alles wat er ‘anders’ uitziet willen ze onderzoeken. Als ze het interessant vinden, verstoppen ze het om later opnieuw te gebruiken. Daarnaast houden ze van overdekte nesten: ze hebben liefst een dak boven het hoofd van hun jongen.

Deze ‘zebra onder de vogels’ heeft meer kleuren dan enkel zwart en wit: ook groen en blauw zijn van de partij! Dit kleurenpalet maakt de ekster extra bijzonder in

vergelijking met andere kraaiachtigen. Ze eet graag bessen, zaden, kriebeldiertjes, eten dat wij bij de compost gooien en bij grote honger ... grotere dieren, zoals muizen en kikkers.

van het Jaar 2025", waardoor die meer aandacht zal krijgen. Er zal meer worden ingezet om te leren leven met respect voor de kraaiachtigen, zonder hen pijn te doen. Want ze betekenen echt iets voor de wereld!

Bedreigd?

De ekster is geen bedreigde diersoort, maar heel wat mensen proberen eksters en andere kraaiachtigen te bestrijden. Jagers en landbouwers houden niet van eksters omdat ze hen hinderen. In uitzonderlijke gevallen is dit terecht en wordt het toegestaan dat ze dat doen, maar heel vaak niet. Boeren mogen bepaalde vogels bestrijden als ze ernstige schade aanbrengen, maar eerst moeten ze alle andere manieren uitgeprobeerd hebben (zoals een vogelverschrikker). Dit is allemaal heel afhankelijk van de situatie en de wetgeving daarrond verandert veel. Als je meer wil weten, kan je de website van de Vogelbescherming Vlaanderen bezoeken. Ook worden eksters soms op vreselijke manieren gevangen of zelfs gebruikt als lokaas om zeldzame dieren te lokken! Dit is allemaal verschrikkelijk en helaas maar een klein stukje van wat allemaal verkeerd loopt ... Gelukkig is de ekster nu "Vogel

Roek

Kauw

Zwarte kraai

Zo ...

... eten zwarte kraaien alles op wat ze vinden. Kadavers (dode dieren) staan ook op het menu. Door hun opruim-hulp zijn dode dieren sneller weg en worden er dus minder ziektes verspreid.

... helpen kauwen en roeken de biodiversiteit. Doordat ze allerlei beestjes opeten (slakken, insecten), is de kans op een teveel aan deze dieren kleiner. Eigenlijk zijn deze vogels natuurlijke pesticiden! Minder slakken op de sla bij de boer betekent ook: meer eten voor ons. Eten voor de kauwen, eten voor ons én meer eten voor de slakjes die dan wel nog rondkruipen. (Dan moeten ze niet delen. :))

... onthouden eksters en zwarte kraaien gezichten. Het zijn echt slimme vogels: als iemand hen kwaad doet, of een soortgenoot doodt, onthouden ze diens gezicht! Zo kunnen ze later wraak nemen en leert de boosdoener zijn lesje. Dan is iedereen blij! :)

Weetje: Naast dit kwartet – de zwarte kraai, de ekster, de roek en de kauw – zijn er in België nog meer kraaiachtigen te vinden. Een raaf of (Vlaamse) gaai kom je weleens tegen, de bonte kraai en de notenkraker zijn zeldzamere soorten.

LEKKER PLANTAARDIG STRIKJESPASTA

Let op! Alleen koken kan soms gevaarlijk zijn. Vraag daarom aan een volwassene om je te helpen in de keuken.

Ingrediënten:

320 g strikjespasta
240 g gekookte groene linzen
1 komkommer
3 tomaten
80 g veldsla
1 rode ui
2 el olijfolie
1 el balsamicoazijn
2 el plantaardige mayonaise
Zout en peper naar smaak
100 g pijnboombitten

Extra

Srirachausaus

Moeilijkheid

★☆☆☆☆

Tijdsduur

30 min

Porties

4

Instructies

1. Kook de strikjespasta al dente* in voldoende gezouten water. Giet de pasta af, meng er een lepel olijfolie onder en laat de pasta afkoelen.
2. Snij de komkommer en tomaten in blokjes.
3. Doe de groenten samen met de pasta in een grote kom. Vergeet zeker niet om het sap van de groenten erbij te doen. Dat zorgt voor nog meer smaak.
4. Snij de rode ui eerst in partjes en dan in fijne ringen. Voeg ze toe aan de pasta, samen met de gekookte groene linzen.

5. Voeg ook de plantaardige mayonaise en een lepel olijfolie toe. Meng goed.

6. Kruid af met versgemalen peper, de balsamicoazijn en zout naar smaak.

7. Doe de veldsla bij de pasta en meng voorzichtig.

8. Bak de pijnboompitten enkele minuten in een pan zonder vetstof. Gebruik ze als topping.

Tips: Hou je van pikant? Dan kan je wat srirachausaus op je pasta doen.

*Al dente wil zeggen dat de pasta niet te zacht of papperig is, maar ook niet meer te hard. Meestal staat op de verpakking hoe lang je de pasta moet koken.

Geschreven door
Zana Van Dijk

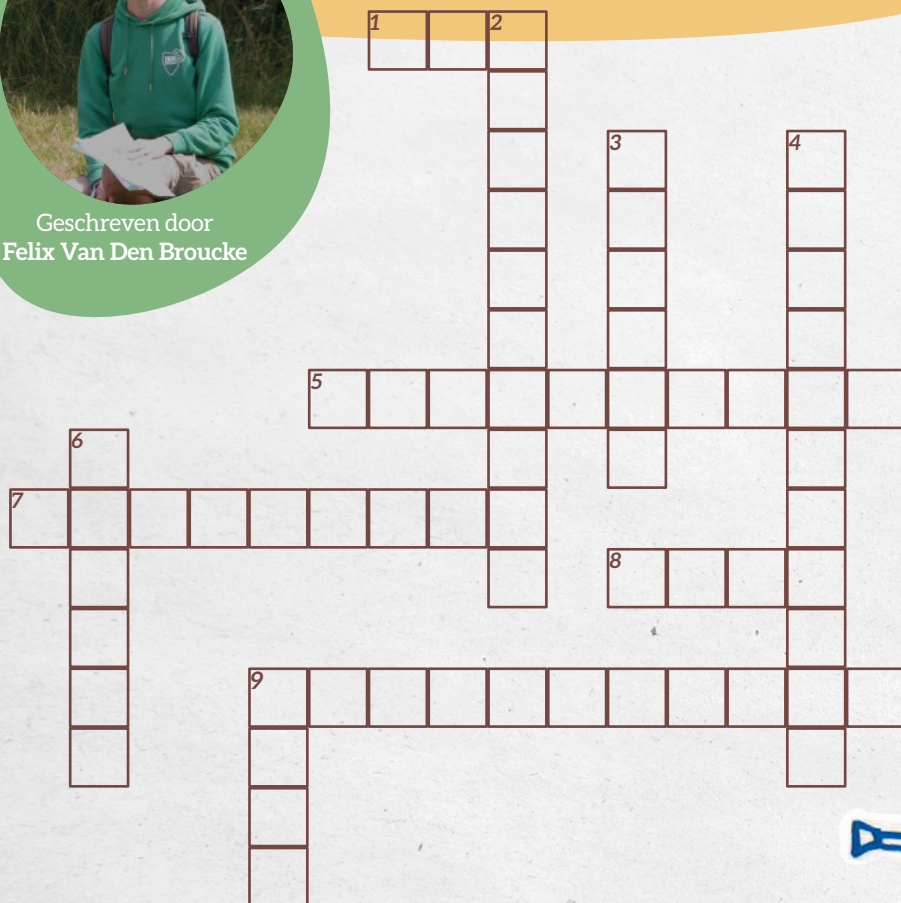
Recept van
Stan De Wulf

SPELLETJE

Geschreven door
Felix Van Den Broucke

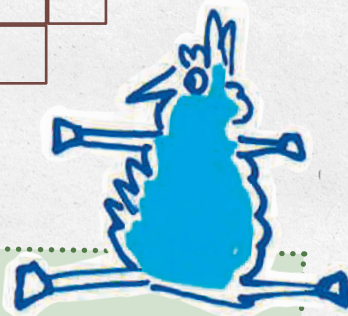

Horizontaal

1. deze plant is mooi groen en zacht
5. dit gebruik je om vliegende insecten mee te vangen
7. hier steek je een insect in om het te determineren
8. hier slapen JNM'ers heel graag in
9. deze gebruik je om vogels te spotten

Verticaal

2. deze valstrik is waar vliegen in gevangen worden en opgegeten
3. hier was je je op kamp
4. schimmel waar sommige kikkers graag op zitten
6. ze zien er groot en zacht uit, maar zijn eigenlijk heel vochtig
9. deze wappert graag op een kampterrein

Oplösungen:
Horizontaal: 1: Mos, 5: Vlindernet, 7: Loepotje, 8: Tent, 9: Verrekijker
Verticaal: 2: spinnenweb, 3: Rivier, 4: Paddenstoel, 6: Wolken, 9: Vlag

SNEAK PEEK: ALS INI MEEGAAN OP BEHEERKAMP

Dit artikel is voor de piepers die later mee op legendarische beheerkampen willen gaan! Hoe gaat een beheerkamp eraan toe en wat zijn nu juist de coole gereedschappen die jij zal mogen gebruiken?

Geschreven door
Robin Van Daele

Een beheerkamp, wat is dat eigenlijk?

Het doel van een beheerkamp is, naast ons amuseren, beheren. Van 's ochtends vroeg tot voor het avondeten trekken we de natuur in. Dan werken we hard om de natuur te onderhouden of aan te passen volgens het beheerplan. Hoe zo'n plan wordt opgesteld, verdient een apart boek. Na het beheren staat het eten al klaar. Soms zijn er avondactiviteiten, maar meestal is er niets ingepland. "Hoezo, geen activiteiten?" Dat heb je goed gelezen. Dat er geen activiteiten op de planning staan, betekent niet dat er niks gebeurt. Elke avond gebeurt er wat. Wat er precies zal gebeuren, weet nog niemand, maar de hele avond niets doen is niet echt iets waar JNM'ers goed in zijn. Een paar avonden is er wel iets gepland. De activiteiten hangen af van het kamp bv: avondexcursie, kampvuur en liedjes zingen, pikante-sausquiz, zwemmen...

Wat is beheren?

Beheren is een natuurgebied creëren en/of onderhouden om de omgeving beter te maken voor de planten en dieren.

Bij het beheren zelf ben je de hele dag aan het bewegen, al mag je gerust een korte drinkpauze nemen. Wat je doet tijdens het beheren, kan je per kamp altijd in de convo terugvinden. De beheertaken zijn bijvoorbeeld takken sleuren, rijven, rieken, zagen, bashen, knippen... en dat allemaal terwijl je je op het mooiste plekje van de omgeving bevindt! Bij het ouder worden hoort een opwaardering van speelgoed.

Nieuw speelgoed?

Misschien heb je al eens handschoenen aangedaan of met een zaag mogen werken, maar hou je vast voor een reeks nieuw materiaal. Als je eenmaal een meester bent geworden van de volgende speeltjes, wordt het beheeren eerder een dans. Met elk materiaal dat je vastneemt, breid je je lichaam uit en voel je de nieuwgewonnen kracht door je heen gaan, net zoals bij het besturen van een fiets. Eenmaal op kamp ga je al snel gebruik mogen maken van onderstaand gereedschap.

Je handen: niets nieuws maar deze blijven onmisbaar. Spreekt voor zich.

Snoeizaag: Gebogen of recht snijd je met veel finesse als boter doorheen een tak. Ook zijtakken of de stam van een exoot zijn tot de 40cm met de juiste techniek geen probleem. Een volledige kappersbeurt zal echter nog stroef gaan: voor de soepele kleine twijgjes gebruiken we de kniptang

Bijl: Hoewel een grotere bijl helpt, verspil je zonder goede techniek alleen maar energie. Hoe groter de bijl is, hoe dikker de tak of stam moet zijn om het efficiënt te houden. Al is werken met elke goede bijl een plezier dat je niet snel zal vergeten. Opgelet! De bijl is niet voor piepers bedoeld, omdat hij tot erge verwondingen kan leiden. Nog enkele jaartjes wachten en dan kan je 'm eens uittesten met een volwassene in de buurt!

Kniptang: van op of langs de boom knip je alle kleine takjes weg. De tang is smaller dan de zaag dus geraak je op kleinere plekken. De kniptang is niet zo sterk als de zaag, maar de precisie is niet te evenaren. Alle takken vallen na het knippen gewoon op de grond.

Rijf: Gedaan met het oprapen en sleuren van een paar takken, met de rijf rijven we ze bij elkaar in strakke lijntjes.

Riek: als je je handen niet wil vuilmaken gebruik je de riek. Hoe meer je erop krijgt, hoe beter. Je ruilt je twee handen in voor één supersterke riek. Al is hij wat zwaar, je kan er hopen werk verzetten mee. Je steekt en draait

aan de riek tot er niets meer op past en draagt hem dan boven je hoofd zodat je verandert in een wandelende struik.

Dan hebben we nog twee iets gevaarlijkere machines. Het zijn de krachtpatsers van de beheerwerktuigen en om ermee te mogen werken eist al wat kennis en handigheid:

Bosmaaier: Met het harnas aan en afgesteld, je machine scherp en bijgevuld, vertrek je richting het veld. De sterke messen slaan met brute kracht door alles heen, geen gras, plant of struik die je tegenhoudt.

Kettingzaag: origineel uitgevonden voor een geboorte te versnellen is dit gereedschap is perfect om een boom te vellen. Met de kettingzaag gaat dit 10x sneller dan de handzaag. Met dit monster zaag je zo'n 195x sneller een dikke Amerikaanse vogelkers (exoot) om dan een bever. Om een kettingzaag te mogen gebruiken moet je bijkomend een kettingzaagcursus volgen.

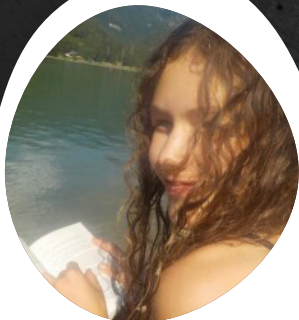
Net zoals een natuurgebied heeft ook materiaal onderhoud nodig. Zet het proper en netjes weg, behandel het met liefde en respect zodat zelfs je kinderen het nog kunnen gebruiken.

Tot op kamp binnen een paar jaar!

WILLEKEURIGE WEETJES

Geschreven door
Mira De Weaver

Vossen eten af en toe graag een egel, maar hoe eet hij dat dan op met al die stekels? Want inderdaad: zodra de egel merkt dat er een vos in de buurt komt rolt hij zich op tot een stekelig bolletje als bescherming. Maar daar heeft de vos een gemeen trucje op gevonden: hij plast recht op de egel, waarop de egel van verbaasdheid terug open rolt en de vos kan toeslaan. Stel dat de vos niet moet plassen is dit ook snel opgelost: dan rolt hij de egel in de dichtstbijzijnde modderpoel waarop deze zich ontrolt en de vos hem toch nog kan opeten.

Foto's: WikiCommons

Slakken zijn hermafrodieten, wat betekent dat één slak zowel een mannelijk als een vrouwelijk geslachtsorgaan heeft. Als slakken paren, kunnen ze daarna dus allebei eitjes leggen!! Uit deze eitjes komen er dan minislakjes die al onmiddellijk een slakkenhuisje hebben. De slakken moeten natuurlijk nog groeien, maar geen probleem: hun huisje groeit gewoon mee. Dit gebeurt doordat ze in het centrum van hun huisje een 'mantel' hebben die kalk produceert. Dat is hetzelfde stevige stofje dat je onder andere in vogeleitjes terugvindt. Doordat er in het midden steeds kalk bij komt, kan het slakkenhuisje verder groeien.

Sommige slakken kunnen in extreme omstandigheden (bv veel te warm/koud, te weinig voedsel...) in hun schelp kruipen en gewoon slapen, soms tot wel drie jaar lang!

Een **komodovaraan**, een reptiel van wel 3 meter lang is net zo gemeen als hij eruit ziet. Hij eet namelijk zomaar zijn eigen kinderen op en is dus een kannibaal. Gelukkig kunnen de jongen erg goed in bomen klimmen en kunnen ze zo ontsnappen aan hun ouders, die niet kunnen klimmen. Tot de kleine komodovaraantjes groot genoeg zijn verbergen ze zich hoog in de boomtoppen, en komen ze enkel naar beneden om te eten of drinken.

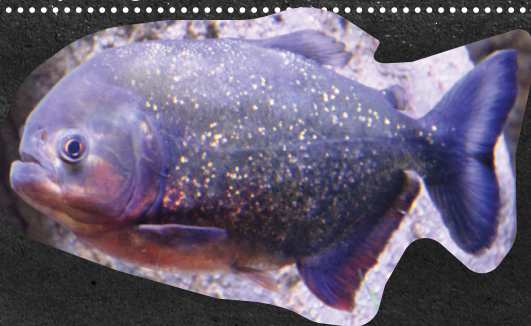
De **katholieke kikker** heeft zijn naam te danken aan de donkere stippen op zijn rug die de vorm van een kruis hebben. De kikker zorgt ervoor dat hij altijd genoeg eten bij heeft: zijn rug is bedekt met een soort slijm waarin mieren en termieten blijven kleven. Als de kikker dan vervelt* kan hij zijn oude huid, waarin al die insecten aan vast zitten, gewoon opeten!

*Kikkers, maar ook vele andere dieren, vernieuwen af en toe hun huid, dan kruipen ze uit hun oude huid en laten ze die liggen, en gaan ze verder met hun nieuwe huid die daaronder al gevormd was.

Als een vrouwelijke **wandelende tak** één keer gepaard heeft, is ze voor de rest van haar leven bevrucht. Zelfs onbevruchte vrouwelijke wandelende takken kunnen eitjes leggen, waaruit dan enkel nieuwe vrouwtjes komen. Zo bestaan er zelfs soorten waarvan er alleen nog maar vrouwtjes ontdekt zijn!

Piranha's hebben een heel gevaarlijke reputatie, deels terecht want ze hebben dan wel erg scherpe tanden die zelfs botten kunnen doorbreken en ze kunnen van meters ver één enkele druppel bloed in het water ruiken. Toch vallen ze geen mensen aan, enkel als ze uitzonderlijk volledig uitgehongerd zijn, maar eigenlijk eten ze alleen dode/zieke dieren of andere vissen. Er zijn zelfs soorten die bijna enkel planten eten en heel af en toe een insectje: ze zijn dus bijna veganistisch!

De rups van de **Isabella-tijgermot** leeft in het hoge noorden, bijvoorbeeld in Rusland en Canada. Omdat de zomers daar zo kort zijn, heeft hij na één jaar niet genoeg gegeten om zich te kunnen verpoppen. In de winter zou een normale rups gewoonweg doodvriezen, maar deze harige rups laat zich juist expres helemaal bevriezen, waarbij zelfs zijn hart en ademhaling stoppen. Je zou dus denken dat hij voor altijd dood is, maar als het weer warmer wordt, ontdooit de rups en gaat hij weer verder met zijn leventje alsof hij nooit bevroren geweest is! Als de rupsen nog steeds te weinig voedsel hebben kunnen vinden, dan bevriezen ze nogmaals, elk jaar opnieuw tot ze uiteindelijk verpoppen tot een vlinder. Dit kan in extreme gevallen zelfs zeven jaar lang duren!

MAAK EEN COLLAGE!

Geschreven door Simon Bil

De omgeving van het Europees Parlement, de plaats waar mensen al die belangrijke beslissingen maken over onze natuur en omgeving, ligt er maar belabberd bij.

Knip bomen, planten, dieren en insecten uit oude magazines en kranten en plak ze op de foto. Zodat ze bij hun beslissingen ook wat meer aan de niet-mensen denken op deze planeet!

POSTER

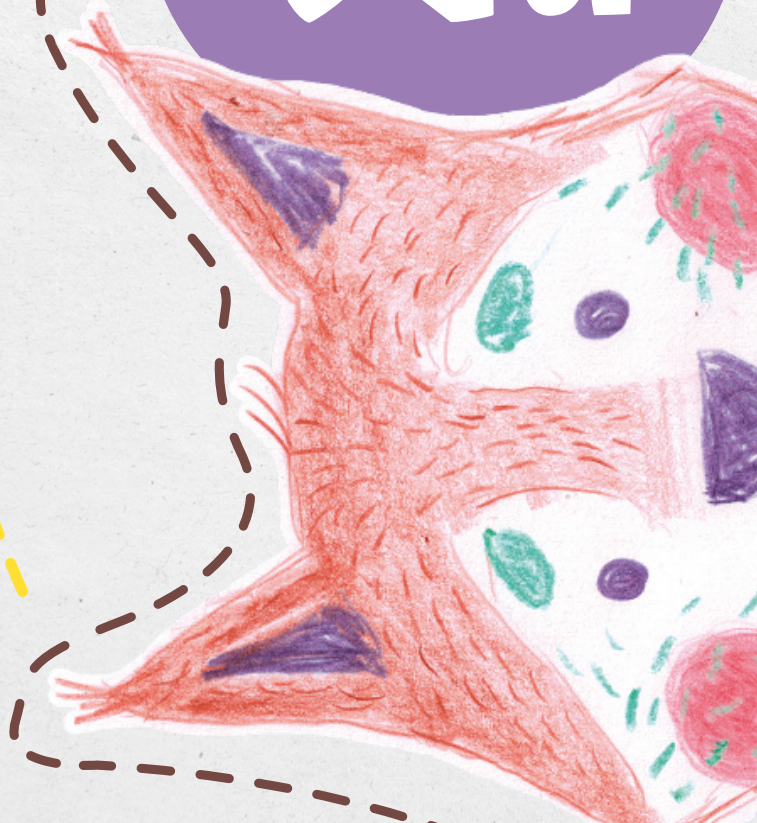
Haal me uit en hang me op!

Post een foto van je
opgehangen poster via sociale
media en tag @jnm_vzw

KOM PROEVEN VAN DE
JNIM STARTDAGEN

27 & 28
SEPTEMBER

Zoek een startdag in jouw buurt

JNM.BE/STARTDAGEN

JE BEESTIGSTE JEUGDBEWEGING

LEMIGE ZANDKLEI: GOED VOOR EEN DAM?

Op mijn allereerste kamp bij JNM hebben we een dam gebouwd: ik herinner me het nog goed! De open kampplaats was omringd door een dicht bos waarin een stroompje liep. We hadden er natuurlijk veel plezier in om die stroom te onderbreken door een dam te bouwen! We maakten een stevige kleimassa waarop we konden stappen en zo het stroompje droog konden oversteken. Maar wat is klei eigenlijk en welke 'eigenschappen' heeft klei gekregen van Moeder Natuur?

Geschreven door
Elewout Acke

Klei is een van de drie bodemsoorten die in België het meest voorkomen. De andere twee zijn leem en zand. Allee, eigenlijk zijn de grondsoorten die bij ons voorkomen combinaties van kleikorrels, leemkorrels en zandkorrels. Zandkorrels zijn de grootste korrels: die kun je zelfs met je blote oog zien. Leemkorrels zijn al wat kleiner en kleikorrels zijn zo klein dat je eigenlijk niet ziet dat het korrels zijn. Een bodem bevat meestal twee of drie soorten korrels. Afhankelijk van hoeveel korrels er zijn van elke soort, spreken we van leemgrond, zandgrond, kleigrond of samenstellingen (bijvoorbeeld lemige zandgrond).

Een voorbeeldje:

Je neemt een stukje grond en legt dat onder de microscoop. Je hebt honderd korrels. Daarvan zijn er 90 zandkorrels, 10 leemkorrels en geen kleikorrels. Dan heb je duidelijk een zandgrond! (Natuurlijk zijn er altijd véééél meer korrels, zelfs in een klein schepje grond: dan moet je het gewoon vermenigvuldigen. Maar laten we het eens eenvoudig houden. :))

Wat zijn de verschillen tussen deze drie bodemsoorten en waar komen ze bij ons voor?

1. Zand

Korrelgrootte:

vrij groot

Zand heeft een hoge doorlaatbaarheid*, waardoor het niet snel overstroomt, maar ook niet veel water vasthoudt. Er ontstaat dus snel droogte.

Dichtheid**:

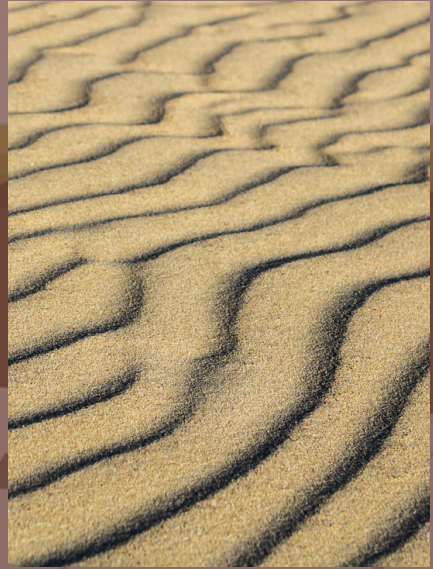
Laag, omdat de korreltjes niet dicht bij elkaar zitten, zit er meer lucht tussen en weegt het minder.

Voorkomen:

heel Vlaanderen, vooral in het noorden

Gebruik (door de mens):

glas, blusmiddel, bouwmaterialen (in beton, cement)

↓

**Dichtheid geeft weer hoeveel korreltjes (massa) er in een bepaald volume zitten. Bijvoorbeeld: in één glas (= volume) passen veel kleikorreltjes, omdat die dicht tegen elkaar aan zitten. In vergelijking hiermee passen in één glas niet heel veel zandkorrels, er is namelijk meer ruimte en lucht tussen de zandkorreltjes. Dus is de dichtheid laag.

↓

*Doorlaatbaarheid is de eigenschap die aangeeft hoe goed de grondsoort stoffen laat doorsijpelen, zoals water.

2. Leem

Korrelgrootte:

eerder klein

Leem heeft een vrij lage doorlaatbaarheid en houdt het water dus goed vast

Dichtheid:

middelmatig

Voorkomen:

Midden-België (en iets hoger: zandleem)

Gebruik:

bouw materiaal (goed voor muren, regelt warmte en vocht goed), landbouw (heel goede bodem voor vele gewassen)

3. Klei

Korrelgrootte:
klein

Doorlaatbaarheid:
Klei heeft een heel lage doorlaatbaarheid en houdt het water dus héél goed vast

Dichtheid:
hoog

Voorkomen:
kuststreken en rivieren (aan water)

Gebruik:
bakstenen, kunst (beeldhouwkunst, pottenbakken)

Snap je nu waarom klei zo'n goede bodemsoort is om dammen te bouwen? Het hangt goed samen (in tegenstelling tot zand) en laat niet veel water door. Perfect dus om zo'n stroompje tegen te houden!

Naast deze drie korrelsoorten bestaat er ook een veel grotere soort: grind. Dat bestaat uit kleine steentjes. Grind komt wel voor in bijvoorbeeld Limburg, maar vormt geen bodemsoort in combinatie met andere korrels. Daarom is het een apart geval. Als je je er nóg meer in verdiept, zal je nog meer bodemsoorten tegenkomen: veen (natte grond), löss (leemachtig met kalk) enzovoort. En dan nog alle combinaties ervan ... de lijst is te lang om op te noemen!

ON-KRUID OF TOCH IETS ANDERS?

Geschreven door Elewout Acke

Niet alleen bouwden we een dam, op dat eerste kamp, ook een andere beproeving heb ik doorstaan. Mijn zus en broer deden het, dus deed ik het ook: thee maken van wilde planten, achter de rug van de leiding! Mijn broer koos voor munt (dat herkende hij meteen), mijn zus voor salie (dat kende zij dan weer) en ik ... tja, wat schoot er nog over? Brandnetel. We hadden helaas geen warm water, dus werd het ice tea. Maar slim was het niet: de dag erna bleef ik het liefst van al de hele tijd op de wc zitten.

Waarom wordt munt een kruid genoemd en brandnetel een on-kruid? Vanwaar komt het woordje "onkruid" eigenlijk?

Kruiden zijn planten die een sappige, niet-houtachtige steel bevatten (dus geen struiken of bomen) én geen grassen zijn. Ze hebben vaak opvallende bloemen.

Onkruiden zijn planten die mensen als ongewenst bestempelen. Dit is dus geen wetenschappelijke term: mensen kunnen eender welke plant "onkruid" noemen. Deze planten worden vaak als "onkruid" afgestempeld:

- Haagwinde
- Paardenbloem
- Klaver
- Brandnetel
- Boterbloem
- Zevenblad
- Stinkende Gouwe
- Kleefkruid
- Heermoes
- Braamstruik

Alarm! Pluisjes op 't gazon!

Het is zo dat onkruiden vaak overwoekeren. Dat wil zeggen dat ze heel snel groeien en óver andere planten heen groeien, waardoor die geen zonlicht meer ontvangen en dus sterven. Zeker als onkruid tussen gekweekte planten groeit, halen mensen het weg. Maar daar zijn ze dan wel lang mee bezig: de zaadjes van onkruid worden snel verspreid via de wind, via dieren of door mensen – denk maar aan de paardenbloem die we weleens plukken, om de pluisjes vervolgens weg te blazen, en zo te verspreiden. Die pluisjes zijn namelijk zaadjes!

Sommige soorten haal je inderdaad best weg, maar bekijk wel altijd de context. Als je een moestuin hebt met kruiden en groenten, dan is het handig als je dat onkruid weghaalt. Zo hebben je groentjes genoeg plaats om te ademen en van het zonnetje te genieten. Ook zijn er mensen die onkruid uit de grond trekken omdat ze een perfect gazon (gras) willen hebben. Maar dit helpt de biodiversiteit niet! Het is veel beter om (een stuk van) je tuin te laten 'verwilderen': alle zogenaamde onkruiden zorgen voor een betere bodem (er komt meer ademruimte door de wortels), trekken allerlei insecten aan enzovoort. Kortom: zo maak je van je tuin een paradijs! Je kan op excursie gaan in je eigen tuin! Hoe tof is dat?

Toch onkruiden weghalen?

Als je dan toch onkruid verwijdert, kun je het heel goed gebruiken. Hier enkele voorbeelden.

-> De blaadjes van **paardenbloemen** worden vaak gebruikt als rucola (in salades), maar ook in pannenkoeken (zie recept op de volgende bladzijden)

-> Het oranje vocht dat in de steel van een **stinkende gouwe** zit, wordt gebruikt tegen wratten! Je smeert het open op een wrat, en FLOEP! Dan is ie weg! (Ongeveer, toch)

-> De jonge stelen van de **Japanse duizendknoop** (een invasieve exoot*) kun

je gebruiken in een Japanse duizendknoop-crumble-taart!

-> **Brandnetels** kun je dus gebruiken om thee van te maken, maar voor je ze in de theepot stopt, spoel je de blaadjes best af met warm water**, om het toilet niet te overbelasten

Daarnaast hebben vele onkruiden een geneeskracht! Brandnetels, paardenbloemen en kleeftkruid zijn maar een heel klein deeltje van alle 'onkruiden' die boordevol voedingsstoffen (zoals vitamientjes) zitten en die heel goed zijn voor de gezondheid. Misschien is "onkruid" dan toch het verkeerde woord?

* **Invasieve exoten** zijn planten die vanuit het buitenland zijn gekomen en hier graag zijn. Ze vermeerderen snel en vormen zo een bedreiging voor de inheemse soorten.

** Als je iets plukt onder één meter hoogte, kunnen er eitjes van een vossenlintworm op liggen (via de uitwerpselen van een vos). En dat is niet het enige beestje dat aan die planten kan hangen. Daarom spoel je het best af met warm water, zodat die beestjes worden weggespoeld én niet kunnen blijven leven. Dat doe je best bij álles wat je plukt onder één meter, niet alleen bij brandnetel.

RECEPT: PAARDENBLOEM-PANNENKOEKEN

Geschreven door Elewout Acke

Ingrediënten voor ± 12 pannenkoeken (veganistisch, natuurlijk):

➤ 600 ml plantaardige melk

* Voor een zoete versie gebruik je plantaardige melk (met soja, haver, amandel, rijst, ...) met vanillesmaak. Voor een hartige versie gebruik je plantaardige melk zonder toegevoegde suikers. Als je geen plantaardige melk in huis hebt, kan je je ouders vragen om dat voor jou te kopen. En anders kan je koemelk gebruiken van bij een lokale bioboer!

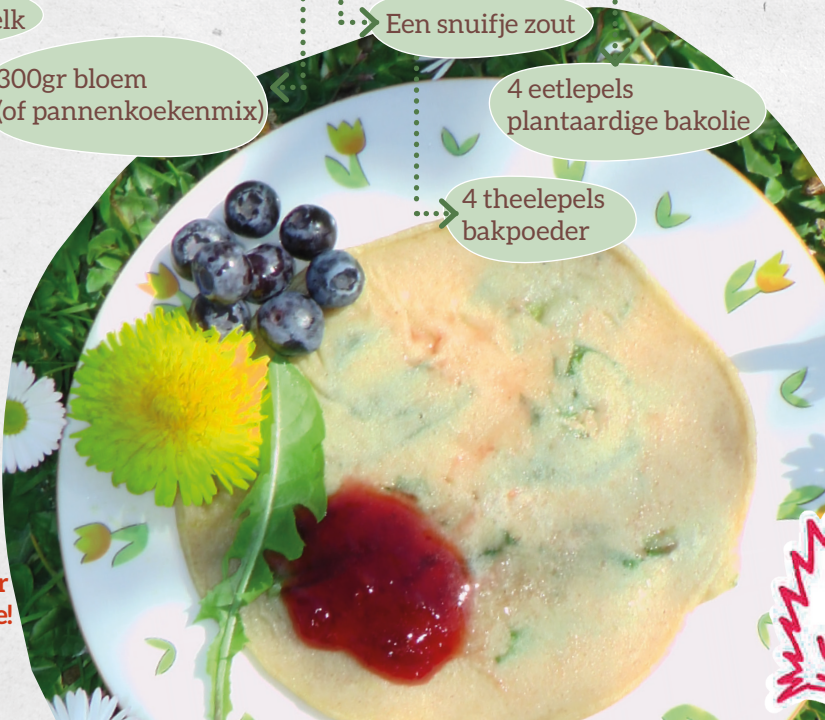
300gr bloem
(of pannenkoekenmix)

➤ Een snuifje zout

4 eetlepels
plantaardige bakolie

➤ 4 theelepels
bakpoeder

Een goede portie
paardenbloemblaadjes

Let op: schakel, net als ik, zeker de hulp in van een volwassene!

Mama Griet vertelt:

"Lang geleden had ik een mémé (oma) die je een rasechte keukenprinses kon noemen. Ze maakte overheerlijke soep, verrukkelijke rijstap met saffraan, de lekkerste Aalsterse vlaaien ... In de lente stonden af en toe hartige pannenkoeken met paardenbloemsla en spekjes op het menu. Voor mij liet ze op vraag de spekjes achterwege. Zo kon ik genieten van de lekkerste pannenkoeken met groene vlekjes en bruine suiker. Uit pure nostalgie probeerde ik hier later een veganistische versie van te maken. Thuis zijn we er allemaal (ook de katten!) alvast grote fan van. Vandaar dat ik het recept hier graag met jullie wil delen."

SMAKELIJK!

Stappenplan:

1. Meng bloem, bakpoeder, zout, melk en olie bij elkaar en roer goed (mix eventueel)

2. Snij blaadjes in stukjes en meng onder het beslag

3. Giet een bodempje olie op een pan en laat 5 minuten warm worden op het vuur

4. Schep een pollepel beslag op de pan

5. Draai de pannenkoek om als hij wat droger wordt en er bubbeltjes op komen

6. Je pannenkoek is klaar! Herhaal stappen 4 en 5 (en voeg soms extra olie toe) totdat het beslag op is.

7. Beleg:

Zoet: seizoensfruit, confituur, choco, hagelslag, suiker

Hartig: pindakaas, veganistische kaas (aanrader: plantaardige roomkaas)

Dankjewel Mama!

WEDSTRIJD!

DOEZELIGE DROEDEL VOOR PIENTERE PIEPERS

Geschreven door
Elewout Acke

Ooit al gehoord van een droedel? Zo'n taalspeltje vind je in boekjes die vaak in wc-hokjes liggen. Droedels worden ook "breinbrekers" genoemd, omdat je hersenen flink moeten werken als je ze wilt oplossen. Eigenlijk wil "droedel" zeggen: een gedachtekrabbel, een schets zonder duidelijk doel. Je ziet een doodgewone krabbel, maar als je goed kijkt, kun je de echte betekenis ervan ontdekken!

Letters worden in, naast, boven, tussen, achter, na, onder, rond, op ... elkaar geplaatst. Met deze woordjes kun je de echte betekenis vinden!

Ik geef je alvast een voorbeeld:

Tussenstap:
H - IN - T

Oplossing:
HINT

Kun je de volgende droedels ook ontcijferen? En kun je hierna zelf een droedel bedenken? De zin die je uitkomt + je eigen, meest originele droedel, kun je sturen naar kikkertje@jnm.be. Vermeld zeker je naam en dan maak je kans op een mooie prijs!

Jouw oplossing:

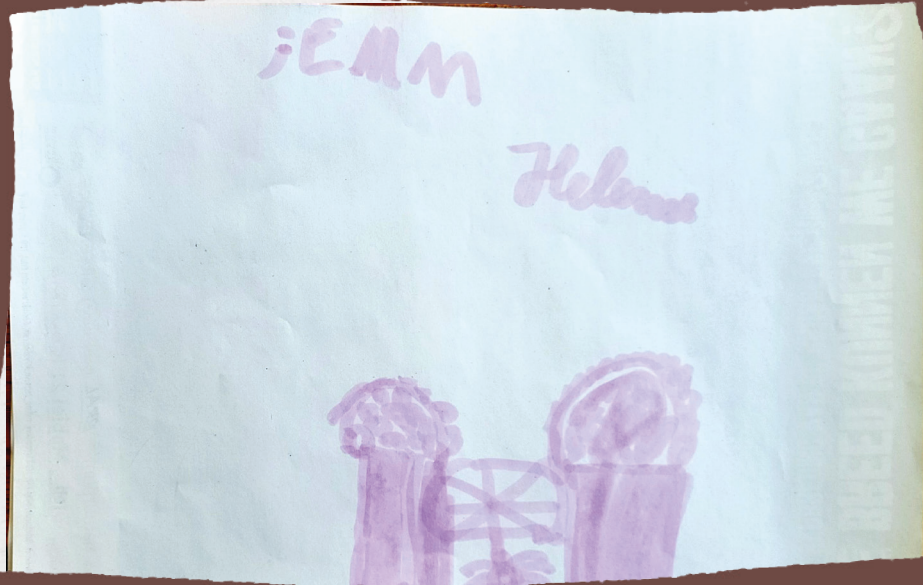
Een ..... ging op ..... in natuurgebieden met
verschillende ..... en ontdekte een ..... !

	Droedel	Tussensap	Oplossing
1	i P		
2	G VERK+N		
3	G S O O R T E N		
4	LER ROL		

PIEPER POST

Wij ontvingen deze mooie tekeningen van Helena van JNM Neteland. Wil jij ons ook pieperpost sturen?! Stuur ons dan een mail naar kikkertje@jnm.be met tekeningen in de thema's "op kamp" of "zomer". Of misschien test je wel een van de receptjes uit dit Kikkertje? Dan kan je ons een foto sturen van het resultaat! Wie weet verschijnt jouw post dan wel in het volgende Kikkertje.

KLEURPLAAT

Kleur jij deze nieuwsgierige eekhoorntjes in?

Illustraties door Oona Mohammad

JNM WINKEL

JNM Groeipotlood

€3

De JNM-winkel presenteert bij deze ons gloednieuwe potlood en het is niet zomaar een potlood. Eenmaal je dit potlood hebt opgeschreven, steek je het met de onderkant in de grond en groeit er een plantje uit! Je hebt zelfs keuze uit de plantjes die eruit komen, zo hebben we zonnebloemen, vergeet-mij-nietjes, paprika, radijs en nog veel meer! Haal je groene vingers maar al boven want niets is leuker dan lekker in de moestuin werken en je potlood-paprika plukken.

Pentax Up

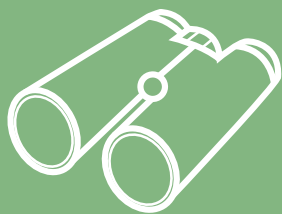
€120

Nu de zomerkampen eraan komen is het eens tijd voor jouw eerste verrekijker, toch? Deze is echt perfect voor jou! Met zijn compacte afmetingen is hij gemaakt om echt overal mee naartoe te nemen en kun je hem makkelijk in je zak steken op kamp. Je wordt dus een echte vogelspotter met de Pentax Up.

EL

www.jnm.be

Memoryspel 'insecten'

Nu je op zo zomerkamp heel de dag in de natuur verblijft, wordt het tijd om je natuurstudiekennis op te frissen. Niets dat daar beter voor werkt dan een megaleuke Memory te spelen. Leer bij over een heleboel insecten samen met je vriendjes op kamp.

€12,5

Het complete bomenboek

Ontdek de fascinerende wereld van bomen. Hoe ontstaat een boom en hoe groeien bomen? Wat kunnen bomen allemaal en wat maakt een boom bijzonder? Het antwoord op deze en nog veel meer vragen vind je in dit complete boek vol verbazingwekkende informatie en kleurrijke en gedetailleerde tekeningen. Met thematische spreads (vol bladeren en wortels onder andere), zoekpagina's om bomen in je eigen omgeving te leren herkennen, tips, quizjes en spelletjes. Het complete bomenboek is een prachtig geïllustreerd naslagwerk voor jonge ontdekkers en natuurliefhebbers vanaf 8 jaar.

€15,99

JNM WINKEL

Woensdag
14u-18u

EN

Vrijdag
12u-16u

Kortrijksepoortstraat 192, 9000 Gent